

2016 - ANUL COȘBUC (XI): POPORUL ROMÂN – POPOR POET!

Miliția și bâlciurile sânt cei mai puternici propagatori ai poeziei populare ...

În școală, „Georgica popii” a luat primul contact cu poveștile despre «zmei și bălauri, zîne și feți-frumoși, Sugnă-Murgă și Tata Florilor ș.a....primea repede-n minte și nu mai uita, așa-ncît capul său era o adevărată colecție de basme și anecdote.» (Iuliu Bugnariu)

Atunci a luat contact și cu zicătorile satului, pe care mai târziu le-a și explicat generațiilor mai tinere.

Reproducem zicala „La botul calului” apărută în „Telegraful Român” XLV, nr. 92, din 23 august 1897:

«Sânt frumoase zicătorile românului, când, făcând aluziuni la temperamentul sau apucăturile unui om, vorbește de calul lui. Îngâmfatul «vorbește de pe cal», omul sigur «vorbește din șea», istețul «bate șeava să priceapă iapa», prostul «umblă să facă ușor calului», cel conștiu de sine «știe cum să-și joace calul», iar nevoiașul «a ajuns din cal măgar».

«La botul calului» e un tablou idilic. «A cinsti la botul calului» însemnează a bea cel din urmă pahar. Țăranul «s-a cinstit» destul cu finii și cu cumetrii, e gata de plecare, dar, înainte de a încăleca, ținându-și calul de frâu, e silit să mai bea un pahar, cel din urmă «la botul calului». «A bea la roată», cu înțelesul de „a fi beut destul, a fi beat», are aceeași origine: înainte de a se sui în căruță, stând gata să puie piciorul pe butucul roții ca să se avânte, el mai bea un pahar. Am auzit și «a bea la toartă», dar nu înțeleg expresiunea. Poate «toartă» să fie născut din «roată», ori poate are o explicare; nu știu.

Povestea vorbii: Un țăran prost mergea călare, ducând pe umere niște desagi grei. Altul îl întreabă: «Ești prost, mă? De ce duci desagii în spate și nu-i pui pe șa?!» Căla răspunde: «De! nu sânt io calului destulă greutate, să-l mai încarc și cu desagii? Las' să duc io desagii, ca să-i fie mai ușor calului!» (n. a.)»

Istoria și unitatea limbii române a fost o problemă mult dezbătută în sec. al XIX-lea, atât în plan politic cât și în cel științific. Elevul George Coșbuc a luat contact cu controversele pe care le-au ridicat dezbaterile pe tema unității limbii, explicându-le mai târziu în diferite articole. Suprinzătoare sunt argumentele prin care – la maturitate – a susținut o teză inedită: „POPORUL ROMÂN – POPOR POET”. Încercând să răspundă la întrebarea „cine a creat poeziile populare?” poetul argumentează teoria. Oare cine a mai ajuns la această concluzie în istoria literaturii române, cunoscând bine lirica poporului, practic folclorul românesc? Astăzi, după mai bine de un secol, mai putem susține că poporul român a rămas un popor poet? Până nu demult rădăcinile liricii erau în popor, aproape fiecare cetățean fiind participant activ în evenimentele culturale - creator de cultură nu un simplu consumator! Tranziția de la crearea culturii la simpla consumare a ei, a condus lent la o înstrăinare evidentă a cetățeanului, nesesizată de diriguitorii destinului culturii românești.

În studiul sugestiv intitulat „Poporul poet”, apărut atât în prefața lucrării „Suspine (Poezii populare din Basarabia, 1897)” cât și în cotidianul sibian Tribuna nr. 210 din 23 septembrie/5 octombrie 1897, George Coșbuc încearcă să răspundă la întrebarea: „Cum se răspândesc poeziile populare?” (continuare din numărul VIII)

«În general, miliția și bâlciurile sânt cei mai puternici propagatori ai poeziei populare. În cazărmi s-adună flăcăi din multe sate: unul învață doine de la celalalt.

Compun înșiși ei în tovărășie versuri, pe cari le răspândesc prin sate, după ce scapă din cazarmă. Tot așa învață flăcăii doine unul de la altul la bâlciuri.

În special românii din regat și cei din Basarabia își răspândesc poezia lor prin lături. Țiganii lăutari ne aduc deci mare folos în privința asta. Răul ce ni-l face e că introduc și de-ale lor în poezie; schimonosesc vorbe, fac din versuri erotice versuri obscene, introduc elemente orășenești de mahala, mai învață de la boieri și de la târgoveți trivialități și prostii, pe cari le răspândesc prin sate, sub numele «de cele mai noi romanțe». Corup gustul estetic al poeziei populare, corup graiul cu câte un: „Și pentru că fiindcă te iubesc, Dorule, iha-ha!”

În Ardeal, lăutarii sânt necunoscuți. Lăutarul n-are altă slujbă decât să cânte cu arcușul. Aici, la noi, cântă țiganul din gură, iar românii ascultă. În Ardeal, românii cântă din gură și țiganul ascultă. Nu se pomenește țigan să cânte versuri. «Asta nu e treaba lui!» îmi aduc aminte de când eram student, că venise în Năsăud un George, lăutar din Piatra-Neamțului, cu ocazia unei petreceri studențești. Se apucase țiganul să cânte, din gură, versuri vesele. Țăranii râdeau de se prăpădeau. Crezi că de ideile vesele ale poeziei ? Aș, de țigan! Se uitau la el ca la altă-aia. Unul îmi spunea: «Ei, asta n-am mai pomenit-o! Când l-am mai văzut înstrâmbându-și gura» - obiceiul țiganului, ca să fie patetic -, «dându-și ochii peste cap și cântând:

„Haolio! Mă doare a pieptul”

îmi venea să-l cumpăr și să-l duc de comedie copiilor!»!

Românii ardeleni cântă foarte mult. Chiar în horă, ei neconținut cântă: o zi întregă, cât joacă, nu le tace gura.

Când joacă călușerul, cântă toți; și cât de frumos și de impunător e acest cor de flăcăi, comparat cu mutul joc al călușerilor din România, cari sar-sar întruna și numai din când în când își deschid gura ca să strige vecinicii lor:

„Hai, Hai! Hi, hi, hi!”

În Ardeal și în celelalte provincii române din Ungaria să mai propagă poezia populară prin «lătureni». E obiceiul ca în duminică și sărbători să meargă flăcăii dintr-un sat într-altul; unii merg de fudulie; alții «pe vedere», la vro fată pe care ar vrea s-o ieie; dar scopul adevărat e «să mai prindă unii de la alții câte ceva» - adică să mai audă ce e nou prin țară, să învețe doine etc. Ei sânt persoane oarecum oficiale; satul îi primește bine, li se fac onoruri - s-ar face chestie diplomatică pentru ei între două sate, dacă ar fi tratați rău. Prin ei se răspândește foarte iute poezia: învață din satul acesta o doină, o duc în sat la ei, iar în viitoarele duminici o duc într-alte sate. Se înțelege, versurile sufer corecturi din sat în sat.

Chiar și măritările fetelor în sate străine sânt un mijloc de propagare puternică a poeziilor. Nevasta, cuprinsă de dorul satului ei, cântă mai cu drag doinele ce le știe de acasă. Străinele îi învață doinele și le cântă.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa on-line:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xi-poporul-roman-popor-poet-114958.html>

În: *Tribuna*, 13 martie 2016.

The screenshot shows a web browser window with the URL www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xi-poporul-roman-popor-poet-114958.html. The page features the Tribuna logo with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". A navigation menu includes categories like Eveniment, Actualitate, Stiri de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The main article title is "2016 - ANUL COȘBUC (XI): POPORUL ROMÂN - POPOR POET!". Below the title, it shows the date "13.03.2016 23:08", "1655 vizualizari", and "0 comentarii". There are also social media sharing buttons for Facebook (1 share), Twitter (0 tweets), and another share button (1 share). A search bar with the placeholder "Cautare" is visible at the bottom right.